

2004 YILI İLKÖĞRETİM FEN VE TEKNOLOJİ PROGRAMI İLE İLGİLİ 2005-2010 YILLARI ARASINDAKİ TEZLERİN İNCELENMESİ*

Yılmaz ÇAKICI**
Gökhan ILGAZ***

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, 2004-2005 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan Fen ve Teknoloji programı ile ilgili tez çalışmalarının incelenmesidir. Çalışmada 2005-2010 yılları arasında tamamlanan 35 yüksek lisans tezi ile 1 doktora tezi incelenmiştir. Kullanılan yöntem doküman analizidir. Araştırma bulguları dört temel başlık altında sunulmuştur: (a) yazar ve danışman dağılımları, (b) sınıf düzeyi, (c) kullanılan model ve yöntem ve (d) konular ve alt konular. Yapılan analizler, tezlerin büyük çoğunluğunun bayan öğrenciler tarafından yapılmasına karşılık danışmanların büyük çoğunluğunun erkeklerden oluştuğunu ortaya koymuştur. Sınıf düzeyi ile ilgili olarak, tez çalışmalarının genel olarak ilköğretimin 4. ve 5. sınıflarına yönelik olduğu görülmüştür. Tezlerde kullanılan metod konusunda, tarama modelindeki araştırmaların oranının (%94.4) çok fazla olduğu belirlenmiştir. Yöntem konusunda ise nicel araştırmaların nitel araştırmalara oranla hala çok daha fazla olduğu görülmektedir. Tez konuları incelendiğinde, en çok öğretmen görüşlerine odaklanıldığı belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Fen ve Teknoloji programı, fen eğitimi, fen ve teknoloji tezleri, doküman analizi.

AN ANALYSIS OF DISSERTATIONS ABOUT 2004 PRIMARY SCIENCE AND TECHNOLOGY CURRICULUM: FROM 2005 THROUGH 2010

SUMMARY

The aim of this study is to analyze the dissertation researches (from 2005 to 2010) about the new Primary Science and Technology Curriculum which is put into practice since 2004-2005 academic year.. The material analyzed includes 35 master and 1 doctoral dissertations completed between 2005 and 2010 years. The method used is document analysis. The research data are presented on the four key themes: (a) author and supervisor patterns, (b) classroom level, (c) methodology employed, and (d) topics and subtopics. The analysis revealed that a great majority of the dissertations were carried out by female students, but a high majority of supervisors consisted of the males. Regarding

* Bu çalışma 19-23 Eylül 2011 tarihleri arasında Kuşadası'nda düzenlenen "The World Conference of New trends in Sceince Education" isimli kongrede sunulmuştur.

**Yrd.Doç.Dr., Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, yilmazcakici@trakya.edu.tr

***Öğr. Gör. Dr., Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü,
gokhanilgaz@trakya.edu.tr

the classroom level, the dissertation researches have mostly focused on the fourth and fifth grade at primary level. There was a high number of survey type of research design (94.4 percent). As regards the method employed in the dissertations, the quantitative studies (53.3 percent) were still too many, compared to the qualitative ones (13.8 percent). Concerning the dissertation topics, ‘teacher opinions’ was identified as the most frequently studied general topic (37.5 percent).

Key words: Science and technology curriculum, science education, science and technology dissertations, document analysis.

Bilimsel araştırmalar bilgi üretmeyi, var olan bilgiyi sınyarak geliştirmeyi ve/veya karşılaşılan problemleri çözmeyi amaçlar. Böylece, bilimsel araştırmalar bilimsel gelişmenin, bilimsel gelişme de insanlığın yaşam düzeyini daha ileriye götürmenin temel unsurunu oluşturur (Tavşancıl, 2008). Dünyada eğitim alanında yapılan araştırmalar da, hem eğitimle ilgili uygulama ve reformların etkinliği hakkında bilgi sağlar hem de bundan sonraki süreçte yapılacak olan değişiklikler ya da yenilikler konusunda aydınlatıcı rol oynar (Karadağ, 2011).

Son on yılda Türkiye’de, fen öğretim programlarında köklü değişimler gerçekteşirilmiş olup, bu yeniliklerin tez araştırmalarına da yansımaları muhtemeldir. Özellikle 2004-2005 öğretim yılında uygulamaya konulmuş olan Fen ve Teknoloji programı ile ilgili tez araştırmalarının incelenmesi, son araştırma eğilimleri, alandaki değişimlerin doğası ve eksik görünen araştırma konuları ya da bakış açıları konusunda yararlı veriler sağlayabilir (Tsai & Wen, 2005). şimdiye kadar hangi konular üzerine yoğunlaşıldığı ve hangi konular üzerine yapılacak çalışmaların fen ve teknoloji programı alanyazınına daha fazla katkı sağlayacağının belirlenmesi açasından araştırmacılara önemli bilgiler sunabilir. Bu bağlamda, bugüne kadar ülkemizde tamamlanan lisansüstü tezlerle ilgili çeşitli araştırmalar yapılmıştır.

Altıparmak ve Nakiboğlu (2001), 1999-2001 yılları arasında Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde Fen Bilimleri bölümünde yapılan tezleri (37 yüksek lisans ve 6 doktora tezi) araştırma yöntemi bakımından analiz etmişlerdir. İncelemelerinin sonucunda, yüksek lisans tezlerinin önemli bir kısmında ve doktora tezlerinin ise hepsinde nicel araştırma yöntemlerinin yer aldığı görülmüştür. Bununla birlikte, sadece nitel araştırma yönteminin kullanıldığı herhangi bir tez ise bulunamamıştır. Benzer bir çalışmada Altın (2004), Ankara, Gazi ve Hacettepe Üniversiteleri’nin Sosyal Bilimler-Eğitim Bilimleri Enstitüleri’nde, 1985-2002 yılları arasında Eğitim Programları ve Öğretim alanında yapılmış olan yüksek lisans tezlerini incelemiştir. Araştırma kapsamında ulaşılan 397 tez, cinsiyet, tez konusu, yöntem, veri toplama aracı, danışman-jüri üyeleri ve tezlerin yapıldığı öğretim kademeleri boyutunda değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, tez konularının ilk ve ortaöğretim kademesinde yoğunlaştığını, tezlerin deneysel yöntemlerden çok betimsel yöntemlerle yapıldığını ortaya koymuştur. Tez danışmanlarının unvanı konusunda, öğretim üyelerinin %45’inin profesör, %28’inin doçent, %26’sının yardımcı doçent ve %1’inin doktor ünvanlı olduğu belirlenmiştir. Diğer bir çalışmada Balcı (2004), Türkiye’de 1987 yılından beri yazılmış olan fen bilimleri eğitimi ile ilgili

toplam 293 yüksek lisans ve doktora tezini yıllara, kurumlara, yazım diline ve cinsiyete göre incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, lisansüstü tezlerin % 5.4'ünü doktora tezleri oluşturmaktadır ve süreç içerisinde bu alanda üretilen tez sayısı artış göstermektedir. Bununla birlikte çalışmada, cinsiyete göre yazar dağılımında bayanların (%54.3) erkeklere (%45.7) göre daha yüksek yüzdeye sahip olduğu belirlenmiştir.

Gürdal, Bakıoğlu ve Öztuna (2005) tarafından yürütülen benzer bir çalışmada, 1997-2003 yılları arasında Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı olarak fen bilgisi eğitimi ve öğretimi ile ilgili yapılmış olan toplam 36 tez (34 yüksek lisans ve 2 doktora); danışman unvanı, tez yazarının cinsiyeti, kullanılan araştırma yöntemi ve örneklem grubunun dağılımı bakımından analiz edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda, tez danışmanlarının önemli bir kısmının profesör unvanı (%70) taşıdığı görülmektedir. Tez yazarlarının cinsiyetine ilişkin olarak bayanların sayısının (17) erkeklere yakın (19) olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, incelenen tezler araştırma yöntemi olarak ele alındığında genel olarak nicel çalışmaların ön planda olduğu belirlenmiştir. Bu hususta, araştırma yöntemi olarak gelişmiş ülkelerde sıklıkla başvurulan nitel araştırma yöntemlerine önem verilmesinin gerektiğini vurgulamışlardır. Altınkurt (2007) ise, Türkiye'de 1990 yılından itibaren Sanat Eğitimi ile ilgili olarak tamamlanmış ve YÖK veri tabanına ulaştırılmış 107 tezi incelemiştir. Araştırma sonucunda, lisansüstü tezlerin raporlaştırılmasında amaç, yöntem, örneklem, geçerlik ve güvenilirlik ve sonuçlar bakımından önemli eksiklerin olduğu belirlenmiştir. Lisansüstü tezler yöntem boyutunda incelendiğinde, tezlerin %33.6'sında araştırma modeli, %35.5'inde ise evren ve örneklem belirtilmemiştir. Ölçme aracı kullanılan araştırmaların, %44.9'unda kullanılan ölçme aracına ilişkin geçerlik, %63.3'ünde de güvenilirlik bilgisi yer almamaktadır. Araştırmaların %56'sı tarama modelinde iken, sadece %12.1'i deneysel araştırmalardır. Benzer bir çalışmada, Tavşancıl (2008) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde 2000-2007 yılları arasında tamamlanmış 120 tezi (82 yüksek lisans ve 38 doktora tezi), araştırma yaklaşımı ve modeli, evren ve örneklem grubu, veri toplama araçları ve kullanılan istatistiksel teknikler bakımından incelemiştir. Araştırma örneklemini, 492 tezden oluşan evrenden, tezlerin bilim dalları, tez danışmanının unvanı ve tezin kabul edildiği yıl dikkate alınarak belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, yüksek lisans düzeyinde tezlerin yarısının profesör unvanına sahip danışmanlar tarafından yönetilirken, doktora düzeyindeki tez danışmanlarının ise dörtte üçünün profesör unvanına sahip olduğu tespit edilmiştir. Araştırma yöntemi açısından, yüksek lisans ve doktora tezleri çoğunlukla nicel araştırma yaklaşımı ile yapılmıştır. Son yıllarda az da olsa nitel ve nitel-nicel araştırma yaklaşımlarının sayısında artış olduğu bulunmuştur. Yüksek lisans düzeyindeki tezler çoğunlukla tarama modelinde olup, doktora düzeyindekiler ise her iki model (tarama-deneme) ile yapılmış araştırmalar içermektedir. Son yıllarda yapılan bir çalışmada, Saracaloğlu ve Dursun (2010), Türkiye'de Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dallarının yüksek lisans ve doktora programlarında tamamlanan tezlerdeki araştırma eğilimlerini ortaya çıkarmak amacıyla, YÖK tez veritabanı incelemeleri sonucunda ulaşılan 72 tezi (59 yüksek lisans ve 13 doktora tezi) analiz etmişlerdir. Araştırma tarama modelinde tasarlanmıştır. Tarama modeline bağlı olarak doküman incelemesi tekniğinden yararlanılmıştır. Tezler, danışman unvanları, tezlerin konuları, kullandıkları araştırma modelleri, örneklem özellikleri, kullanılan ölçme araçları ve yapılan istatistiksel teknikler açısından incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre, tezlerin % 23,61'i profesör, % 13,89'u

doçent, % 61,11'i yardımcı doçent ve % 01,39 diğer öğretim elemanları tarafından yönetilmiştir. Tezlerde kullanılan araştırma modeli ise en çok nicel tarama ve deneysel model olup, bunu karma model (hem nitel-hem nicel) ve nitel model izlemektedir.

Yukarıdaki alanyazından anlaşıldığı gibi yapılan tez incelemeleri sonucunda; danışman dağılımı, tez konusu, yöntem, örneklem özellikleri ve veri toplama aracına ilişkin bulguların ortaya çıkarılması, sonraki tez çalışmaları için araştırmacılara oldukça yararlı bilgiler sağladığı düşünülebilir. Bu bağlamda, mevcut alanyazına katkıda bulunmak için bu çalışmada, 2004-2005 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanan Fen ve Teknoloji programı ile ilgili tez çalışmalarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın alt problemleri 2004 Fen ve Teknoloji Öğretim programına ilişkin yapılan tezlerde;

1. Cinsiyet ve bilim dalına göre yazar ve danışmanların dağılımı nasıldır?
2. Cinsiyete ve unvana göre dağılım nasıldır?
3. İncelenen sınıf seviyesine göre dağılım nasıldır?
4. Kullanılan araştırma modelleri nelerdir?
5. Kullanılan araştırma yöntemleri nelerdir?
6. Geçerlik ve güvenilirlik hususları ifade edilmiş midir?
7. En çok çalışılan konular ve alt konular hangileridir?

YÖNTEM

Araştırmanın modeli meta-analiz olup, doküman analizi yapılmıştır. Analiz birimini tezler oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini 2005-2010 yılları arasında 2004-Fen ve Teknoloji programı ile ilgili yapılmış olan tezler oluşturmaktadır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Ulusal Tez Merkezi'nde toplam 43 tez belirlenmiş olup, bunların 7 tanesine yazarları tarafından indirilmesine izin verilmediği için ulaşılamamış ve toplamda 35 yüksek lisans ve 1 tane doktora olmak üzere toplam 36 tez incelemeye alınmıştır. Tüm tezlerin indirilmesi Mayıs 2011'de tamamlanmıştır. Tezler, (a) yazar ve danışman dağılımları, (b) sınıf düzeyi, (c) kullanılan model ve yöntem ve (d) konular ve alt konular olmak üzere dört temel alanda incelenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırma bulguları yukarıda belirtilen dört temel alanda sunulmuştur. Tablo 1'de görüldüğü gibi tez çalışmalarının çoğu bayanlar (%75) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu konuda, Ünal ve İter (2010) yaptıkları çalışmada kız öğrencilerin lisansüstü eğitime yönelik tutumlarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Yine benzer bir çalışmada, Ünal (2010) Ahi Evran Üniversitesi'nden 230 öğrenci ile yaptığı araştırmada, bayan öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha planlı, uzun süreli ve sabırlı çalışma alışkanlıklarına sahip olmalarını, bilişötesi öğrenme stratejilerinin yüksek olmasının bir nedeni olarak belirtmiştir. Bu bulgular, lisansüstü eğitime bayanların erkeklerden daha fazla yönelmelerinin bir nedeni olarak düşünülebilir.

Tablo 1. Cinsiyet ve bilim dalına göre yazarların dağılı

Yazar Cinsiyet	Bilim Dalı						Toplam
	Eğitim Programları ve Öğretim	Fen Eğitimi	Sınıf Öğretmenliği	Biyoloji Eğitimi	Fizik Eğitimi	Belirtilmemiş (Ortaöğretim)	
Bayan	9	9	5	1	1	2	27 (%75)
Bay	3	4	2	0	0	0	9 (%25)
Total	12	13	7	1	1	2	36

Tablo 2. Cinsiyet ve bilim dalına göre danışmanların dağılımı

Danışman Cinsiyet	Bilim Dalı						Toplam
	Eğitim Programları ve Öğretim	Fen Eğitimi	Sınıf Öğretmenliği	Biyoloji Eğitimi	Fizik Eğitimi	Belirtilmemiş (Ortaöğretim)	
Bayan	3	4	2	0	0	0	9 (%25)
Bay	9	9	5	1	1	2	27 (%75)
Toplam	12	13	7	1	1	2	36

Tablo 2’de görüldüğü gibi, tez yazarlarından farklı olarak, tez danışmanlarının büyük çoğunluğu erkeklerden (%75) oluşmaktadır. Ayrıca, tez yazarlarının ve danışmanların büyük çoğunluğu (%69) enstitülerin eğitim programları ve öğretim ile fen eğitimi bilim dallarındandır.

Danışman sayılarında cinsiyet eşitliliğinin olmamasının sebebi irdelendiğinde, 80 öncesi yılların şartlarının kadınları akademik hayattan uzak tutması düşünülebilir. 80’li yıllardan itibaren yükseköğretimin yeniden yapılandırılması ve akademisyenliğin erkeklerin gözünde toplumsal ekonomik saygınlığını yitirmesinden sonra kadınlara akademisyenlik yollarının açılmasıyla üniversitelerde kadın akademisyen sayısı artış göstermektedir (Tan, 1994). Günümüzde akademisyen kadın oranı, Avrupa Birliği ile kıyaslandığında iyi bir görüntü olduğu söylenebilmektedir (Yaprak, 2009). Türkiye’de kadınların eğitiminde özellikle son yıllarda niceliksel gelişmeler olmasına rağmen, niteliksel dönüşleri topluma aktarılamamakta, eğitim fırsatlarından daha çok kentte yaşayan kadınlar yararlanabilmektedir (Ereş, 2006). Bunun sonucu olarak da üniversite eğitimi alıp lisansüstü eğitime devam edebilen kadın sayısının oranı az olmaktadır. Bu durum bayan danışman sayısına da yansımaktadır.

Tablo 3. Danışman unvanları

Danışman Cinsiyet	Danışman Unvan				Toplam
	Öğretim Görevlisi Doktor	Yardımcı Doçent	Doçent	Profesör	
Bayan	1	7	0	1	9
Bay	0	14	7	6	27
Toplam	1	21	7	7	36
%	2.78	58.34	19.44	19.44	100

Tablo 3 incelediğinde ise danışmanların çoğunun “yardımcı doçent” ünvanına sahip olduğu görülmektedir. Tablo 2'nin sonuçları ile birlikte düşünüldüğünde kadın danışmanların daha çok “yardımcı doçent” kadrosunda oldukları görülmektedir. Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) (2005-2006) verilerine göre profesörlerin %27'si, doçent ve yardımcı doçentlerin %33'ü ve araştırma görevlilerinin %45'i kadındır ve on yıl içinde açılan yeni üniversiteler ve bölümlerle toplam kadın akademisyen sayısındaki artış %68'lere varmıştır (Okay, 2007). Tüm bu veriler ışığında kadın danışmaların erkeklere oranla daha az ve alt unvanlarda olduğu ancak ileride bu oranın artacağı söylenebilir.

Tablo 4. Sınıf seviyesine göre tezlerin dağılımı

Sınıf Seviyesi	Bilim Dalı						Toplam
	Eğitim Programları ve Öğretim	Fen Eğitimi	Sınıf Öğretmenliği	Biyoloji Eğitimi	Fizik Eğitimi	Belirtilmemiş (Ortaöğretim)	
4	1	0	1	0	0	0	2
5	3	0	0	0	0	0	3
6	0	3	1	0	0	0	4
4 & 5	4	3	3	0	0	1	11
4, 5 & 6	0	1	0	0	0	0	1
6 & 7	0	1	0	0	0	0	1
7&8	0	1	0	0	0	0	1
6, 7 & 8	0	1	0	0	0	0	1
Genel	4	3	2	1	1	1	12
Toplam	12	13	7	1	1	2	36

Tablo 4’de, Fen ve Teknoloji Programına ilişkin yapılan tez çalışmalarında sınıf düzeyleri bakımından en çok ilköğretimin 4. ve 5. sınıflarına odaklanıldığı görülmektedir. Özellikle ilköğretimin 7. ve 8. sınıflarına yönelik sadece 3 çalışmanın olması dikkat çekicidir.

Tablo 5’te görüldüğü gibi, tezler kullanılan model bakımından incelendiğinde, tarama modelindeki araştırmaların (%94.4) oldukça fazla olduğu anlaşılmaktadır. Buna karşılık, tez araştırmalarında deneysel çalışmaların çok az dikkate alındığı görülmektedir. Bu sonuç, fen ve teknoloji program ile ilgili bundan sonraki tez çalışmalarında göz önünde bulundurulması gereken önemli bir husustur.

Tablo 5. Tezlerde kullanılan araştırma modelleri

Model	Anabilim Dalı						Toplam	%
	Eğitim Programları ve Öğretim	Fen Eğitimi	Sınıf Öğretmenliği	Biyoloji Eğitimi	Fizik Eğitimi	Belirlenmemiş (Ortaöğretim)		
Tarama	13	12	7	0	1	1	34	94.44
Deneysel	0	0	0	1	0	1	2	5.56
Toplam	13	12	7	1	1	2	36	100

Tezler yöntem açısından incelendiğinde ise nicel araştırmaların (%53.3) nitel araştırmalara (%13.8) oranla hala çok daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, Balcı (2004) ve Gürdal ve diğerleri (2005) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarıyla desteklenmektedir.

Tablo 6. Tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri

Yöntem	f	%
Nicel	21	53.33
Nitel	5	13.89
Karma	10	27.78
Toplam	36	100.0

Tablo 7’de görüldüğü gibi, yapılan tez incelemelerinde güvenilirlik ve geçerlik konusunda ciddi eksiklerin olduğu görülmüş ve tezlerin neredeyse beşte birinde güvenilirlik ve geçerlik kanıtlarına hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Halbuki, bilimsel bir araştırmanın en önemli ölçütlerinden biri olan güvenilirlik ve geçerlik hususu, veri toplama araçlarının hatalarını en aza indirmek ve anlamlı sonuçlara ulaşmak için araştırma süresince çok dikkatli bir şekilde incelenmesi ve ayrıntılı bir şekilde rapor edilmesi gerekmektedir.

Tablo 7. Tezlerde geçerlik ve güvenilirliğin rapor edilmesi

Araştırmada Kullanılan Ölçme Araçları		Güvenirlik		Toplam	
		Rapor Edilmiş	Rapor Edilmemiş		
Ölçek	Geçerlik	Rapor Edilmiş	20	0	20
		Rapor Edilmemiş	0	1	1
Yarı Yapılandırılmış Görüşme	Geçerlik	Rapor Edilmiş	0	1	1
		Rapor Edilmemiş	0	2	2
Ölçek ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme	Geçerlik	Rapor Edilmiş	2	3	5
		Rapor Edilmemiş	0	0	0
Ölçek ve Odak Grup Görüşmesi	Geçerlik	Rapor Edilmiş	0	0	0
		Rapor Edilmemiş	0	1	1
Veri Formu	Geçerlik	Rapor Edilmiş	0	0	0
		Rapor Edilmemiş	0	2	2
Ölçek ve Açık Uçlu Soru	Geçerlik	Rapor Edilmiş	2	1	3
		Rapor Edilmemiş	0	1	1

Tablo 8’de görüldüğü gibi en çok çalışılan konu öğretmen görüşleridir. Bu durumun araştırmacıların öğretmenleri programın asıl uygulayıcısı ve amacına ulaşmasındaki en önemli etken olarak görmelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Program karşılaştırma ve öğrenci görüşlerine tez çalışmalarında oldukça az yer verildiği görülmektedir. 2004 Fen ve Teknoloji Programının öğrenci merkezli doğası göz önüne alındığında öğrenci görüşlerinin programın değerlendirilmesinde öğretmen görüşleri kadar önemli olabileceği ve tez çalışmalarında daha fazla yer alması gerektiği düşünülebilir. Ayrıca, Fen ve Teknoloji Programının değerlendirilmesi ile ilgili sadece 3 tez çalışmanın olması alanyazın için bir eksiklik olarak kabul edilebilir.

Tablo 8. Tezlerde çalışılan konular

Konular	f	%
Öğretmen Görüşleri	21	37.50
Program Karşılaştırma	5	8.93
Öğrenci Görüşleri	5	8.93
Pratikte/Programın Uygulanmasında Karşılaşılan Güçlükler	4	7.14
Fen ve Teknoloji Programının Değerlendirilmesi	3	5.36
Diğerleri	18	32.14

Tablo 9. Tezlerde çalışılan alt başlıklar

Alt Başlıklar	f	%
Kazanımlar	27	10,15
Ölçme ve Değerlendirme	21	7,89
Öğrenme-Öğretme Süreçleri	18	6,77
Hizmet Süresi / Kıdem	18	6,77
İçerik	17	6,39
Cinsiyet	16	6,02
Hizmetiçi Eğitim	7	2,63
Sınıf Uygulamaları	7	2,63
Okul Uygulamaları	5	1,87
Sosyo-ekonomik Durum	5	1,87
Branş	4	1,50
Çalışılan Bölge	4	1,50
Okul Türü	3	1,12
Diğerleri	114	42,85

En çok çalışılan alt başlıklar incelendiğinde programın dört ögesi olan, hedef, öğrenme-öğretme süreçleri, içerik ve sınav durumları üzerine tez çalışmalarında odaklanıldığı görülmektedir. Ayrıca, cinsiyetinde tez çalışmalarında dikkate alındığı belirlenmiştir. Tablo 9’da diğerleri altında gösterilen alt başlıklar genelde bir ya da iki defa çalışılmıştır.

TARTIŞMA

Bu araştırma Fen ve Teknoloji programı ile ilgili 2005-2010 yılları arasında tamamlanan ve YÖK veri tabanından ulaşılabilen tezlerdeki eğilimler hakkında bize bir takım bilgiler vermektedir. Yapılan incelemeler sonucunda, tezlerin büyük çoğunluğunun (%75) bayan öğrenciler tarafından yapılmasına karşılık danışmanların büyük çoğunluğunun (%75) erkeklerden oluştuğu belirlenmiştir. Bu sonuç, Balcı (2004)’nın çalışmasıyla benzerlik göstermektedir. Bu durum, Balcı (2004)’ya göre, toplumumuzda öğretmenliğin (özellikle fen bilgisi alanına özgü öğretmenliklerin) bayanlara özgü meslek olarak yansıtılmasının bir sonucudur. Eğitim fakültelerine devam eden bayan öğrencilerin sayısının erkek öğrencilere oranla oldukça yüksek olmasının, lisansüstü eğitime de yansıdığı görülmektedir. Danışmanların ise, büyük çoğunluğunun yardımcı doçentlerden (%58) oluştuğu belirlenmiştir. Benzer şekilde, Saracaloğlu ve Dursun (2010) Türkiye’de Eğitim Programları ve Öğretim alanında yapılan tezlerin çoğunluğunu yardımcı doçent unvanlı öğretim üyelerinin yönettiğini belirlemişlerdir. Ancak, bu sonuçlar, Altın (2004), Gürdal ve diğerleri (2005) ve Tavşancıl (2008) tarafından yapılan araştırmaların bulgularıyla farklılık göstermektedir. Altın (2004), Ankara, Hacettepe ve Gazi Üniversitesi’nin Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Enstitüleri’nde eğitim programları ve öğretim alanında, 1985–2002 yılları arasında tamamlanan 397 yüksek lisans tezini incelemiş ve tez danışmanlarının %45’inin profesör ve %26’sının yardımcı doçent olduğunu belirlemiştir. Gürdal ve diğerlerinin araştırmasında ise danışmanların yüzde 69’u profesör unvanına sahipti. Bu durumun,

muhtemelen yukarıda adı geçen üniversitelerin Türkiye'nin köklü üniversitelerinden olması, ve örneklemelerin bu üniversitelerde tamamlanan tezleri içermesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Genel olarak köklü üniversitelerde yüksek mesleki pozisyona sahip öğretim üyelerinin sayısı fazladır. Tez çalışmalarında sınıf düzeyleri dikkate alındığında, genel olarak ilköğretimin 4. ve 5. sınıflarına odaklanıldığı görülmektedir. Özellikle ilköğretimin 7. ve 8. sınıflarına yönelik çalışmaların çok daha az sayıda olduğu anlaşılmaktadır.

Tezlerde kullanılan model konusu incelendiğinde, tarama modelindeki araştırmaların (%94.4) oldukça fazla olduğu, deneysel çalışmalara ise tezlerde çok az yer verildiği görülmektedir. Bu durum, fen ve teknoloji programı ile ilgili mevcut literatürde deneysel çalışmaların azlığına işaret etmektedir ve bundan sonraki tez çalışmalarında göz önünde bulundurulması gereken önemli bir noktadır. Bu konuda, Dimsdale ve Kutner (2004), uygulanan pek çok eğitim programı ve yapılan eğitimsel girişimlerin bu alana çok daha uygun olan deneysel çalışmalarla desteklenmediğini ifade etmektedirler. Ayrıca, gelecekte yapılacak araştırmalarda deneysel desene dayalı çalışmalara artan bir gereksinim olacağını vurgulamaktadırlar. Bunun temel nedeni de, yarı-deneysel ve deneysel olmayan çalışmaların eğitim alanındaki etkili uygulamaları ve programları belirlemede yetersiz kalabileceğidir. Yöntem konusunda ise nicel araştırmaların (%53.3) nitel araştırmalara (%13.8) oranla hala çok daha fazla olduğu görülmektedir. Bu bulgu, Balcı (2004) ve Gürdal ve diğerleri (2005) tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca, Aypay ve diğerleri (2010) tarafından eğitim yönetimi alanında yapılan çalışmanın bulgularıyla da tutarlıdır. Eğitim yönetimi alanında incelenen makalelerin yarısında nicel yöntem kullanılmıştır. Daha önceki yıllarda benzer bir çalışmada, Altıparmak ve Nakiboğlu (2001) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde (1999-2001) Fen Bilgisi Bilim Dalında tamamlanan toplam 43 tezi incelemiş ve tezlerin çoğunda nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığını belirlemişlerdir. Ayrıca, sadece nitel araştırma yönteminin kullanıldığı tek bir tez olmadığını rapor etmişlerdir. Bu sonuçlar bize, en azından son yıllarda nitel araştırmaya doğru bir eğilimin yavaş da olsa olduğunu göstermektedir.

Yöntem konusunda yapılan tez çalışmalarında asıl problemin güvenilirlik ve geçerlik konusunda yaşandığı ortaya çıkmıştır. Çünkü tezlerin sadece % 67'sinde çalışmanın güvenilirlik ve geçerliğinden bahsedilmektedir. Tezlerin beşte birinde güvenilirlik ve geçerlik konusundan hiç bahsedilmemesi ise tez araştırmalarında sorgulanması gereken önemli bir husustur. Benzer şekilde, Aypay ve diğerleri (2010) pek çok çalışmanın bu konuya değinmediğini ifade etmektedirler. Daha önce yapılan bir araştırmada, Altinkurt (2007) Sanat Eğitimi alanında 1990 yılından sonra yapılan 107 tezi analiz etmiş ve ölçme aracı içeren tezlerin yarısında ölçme aracı ile ilgili güvenilirlik ve geçerlik konusunda bilgi verilmediğini rapor etmiştir. Oysaki, hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın, güvenilirlik ve geçerlik konusu tüm eğitim araştırmalarında üzerinde durulması ve ayrıntılı olarak açıklanması gereken en önemli noktalardan biridir.

Tez konuları incelendiğinde, tezlerin neredeyse üçte birinde, en çok 'öğretmen görüşleri'ne odaklanıldığı belirlenmiştir. Programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin görüşlerine mümkün olduğunca araştırmalarda başvurulması önemlidir. Bu konuyu daha az sayıda 'program karşılaştırma' ve 'öğrenci görüşleri' konuları takip etmektedir.

Fen ve Teknoloji programı ile ilgili bilimin doğası ve sorgulayıcı öğretim konularına tez araştırmalarında daha fazla yer verilmesi yararlı olacaktır.

Özetlemek gerekirse, 2005-2010 yılları arasında tamamlanan ve YÖK veri tabanından ulaşılabilen tezlerin incelenmesi sonucunda;

- Tezlerin büyük çoğunluğu bayan öğrenciler tarafından yapılmasına karşılık, danışmanların erkek öğretim elemanlarından oluştuğu,
- Tez çalışmalarında en çok ilköğretimin 4. ve 5. sınıflarına odaklanıldığı,
- Araştırmalarda deneysel çalışmalara çok az yer verildiği,
- Nicel araştırmaların nitel araştırmalardan hala daha fazla olduğu,
- Geçerlik ve güvenilirlik konularında önemli eksiklerin olduğu ya da bazı tezlerde hiç yer verilmediği belirlenmiştir.

Bundan sonraki süreçte yürütülecek olan tez araştırmalarında bu hususların dikkate alınması alanyazına daha yararlı olacak çalışmaların yapılmasına katkı sağlayacağı düşünölmektedir. Bu araştırmanın bulguları hakkında göz önünde bulundurulması gereken önemli bir husus, hem YÖK veri tabanındaki tüm tezlere ulaşılma sınırlılığı nedeniyle, hem de YÖK veri tabanına verilmeyen tezler nedeniyle, mevcut çalışmada incelenen tezlerden daha farklı çalışmaların mevcut olduğu düşünölebilir. Bununla birlikte, YÖK veri tabanından ulaşılabilen lisansüstü tezlerin incelenmesiyle genel eğilimlerinin belirlenebileceği de muhtemeldir. Bu bağlamda mevcut araştırmanın, Fen ve Teknoloji Programına ilişkin tamamlanan tezlerin genel eğilimini vermesi açısından önemli olduğu düşünölebilir. Ayrıca, bu çalışmada sadece 2005-2010 yılları arasında YÖK veri tabanından ulaşılabilen 36 tez araştırması incelendiğinden, mevcut bulguların bu yıllar arasında yapılan bağımsız makale çalışmalarının da incelenerek yorumlanması çok daha anlamlı olabilir.

KAYNAKLAR

- Altın, N. (2004). *Eğitim programları ve öğretim alanında yapılan yüksek lisans tezlerinin analizi (Ankara, Gazi ve Hacettepe Üniversitesi)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Altınkurt, L. (2007). Sanat eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 173, 105-113.
- Altıparmak, M., ve Nakiboğlu, M. (2001). Fen Bilimleri Eğitimi lisansüstü tez çalışmalarında uygulanan nitel ve nicel yöntemler. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı, 17*, 355-358.
- Aypay, A., Çoruk, A., Yazgan, D., Kartal, O., Çağatay, M., Tuncer, B., & Emran, B. (2010). The status of research in educational administration: An analysis of educational administration journals, 1999-2007. *Eğitim Araştırmaları – Eurasian Journal of Educational Research*, 39, 59-77.
- Balcı, S. (2004). Türkiye’de fen bilimleri eğitimi tezleri. XIII. Ulusal Eğitimi Bilimleri Kurultayı. 6-9 Temmuz, Malatya.
- Dimsdale, T. & Kutner, M. (2004). Becoming an educated consumer of research: A quick look at the basics of research methodology and design. Paper presented at the Meeting of the minds – Practitioner-researcher symposium. American Institute for Research.
- Ereş, F. (2006). Türkiye’de kadının statüsü ve yansımaları. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 40-52
- Gürdal, A., Bakioğlu, A., ve Öztuna, A. (2005). Fen bilgisi eğitimi lisansüstü tezlerinin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı 1: Lisansüstü Eğitim, (17), 53-58.
- Karadağ, E. (2010). An analysis of research methods and statistical techniques used by doctoral dissertation at the education sciences in Turkey. *Current Issues in Education*, 13(4), 1-21.
- Okay, N. (2007). Türkiye’de ve Dünya’da mühendislik ve fen bilimleri bölümlerindeki kadın akademisyenlerin mevcut durumuna bakış. *Cumhuriyet Bilim Teknik*, 989(3).
- Saracaloğlu, A. S., ve S., Dursun, F., (2010, Mayıs). Türkiye’deki eğitim programları ve öğretimi alanındaki lisansüstü tezlerinin incelenmesi. *Birinci Ulusal Eğitim Programları ve Öğretimi Kongresi* (s.276). Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.
- Tan, M. (1994). Toplumsal değişim ve eğitim: Kadın bakış açısından. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(27) 83-96.

- Tavşancıl, E. (2008). Lisansüstü tez çalışmalarının yöntem bölümünün içerik çözümlemesi. *I. Ulusal Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Kongresi. No: 237*, (s.107-122). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Tsai, C. C., & Wen, M. L. (2005). Research and trends in science education from 1998 to 2002: A content analysis of publication in selected journals. *International Journal of Science Education*, 27:1, 3-14.
- Ünal, M. (2010). The relationship between meta-cognitive learning strategies and academic success of university students. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2 (3), 840-864.
- Ünal, Ç. ve İltter, İ. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitime olan tutumları (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği ABD Örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 14 (2): 1-18
- Yaprak, Ş. (2009). Avrupalılaşma yolunda Türkiye’de kadınların siyasal ve toplumsal yaşamdaki görünümü. *Uluslararası Davraz Kongresi* (s.2109-2126). Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.